

Képtenger-szigetek

Végh András festőművész jubileumi tárlata

Végh András festőművész ugyan 80 éves, a Vigadó Galériában rendezett tárlata egy huszonéves, fiatal művész frissességét, erejét és lelkesültségét viseli magán. 80 éves, mégsem az életmű egészéből válogató vagy retrospektív, súlyozó és mérlegelő kiállítást állít elénk, amely legjobbnak ítélt alkotásait állítaná egymás társaságába. Megelégszik azzal, hogy bő egy évtizednyi időszakra – néha persze ettől távolabbra, élve a kiállítótér méretéből adódó lehetőséggel – tekintsen vissza, hogy ezek képviseljék a jeles életművet maga mögött tudó festőt. Rokonszenves vállalkozás! Feledni kissé a már elmúltat, amely bővelkedik kiemelkedő alkotásokban, nem az életmű több periódusából válogatott szeletekkel reprezentálni – helyettük, inkább: mutatni az éppen mostanit, a legújabbat, esetleg a közelmúltbelit.

Nem az életmű esszenciáját látjuk, de esszenciális jelenlétét a festői létezésnek, a tevékenységnek, természetesen úgy, abban a formaváltozatban, ahogy azt Végh András mindig is megélte, ahogy ő közlekedik a festészetben. Így aztán a festői gondolkodásban és attitűdben nincs semmi új, noha a képek frissen és fiatalosan reflektálnak a korszak történéseire, persze bennük leginkább a festő önmagára.

Mindez azt jelzi, hogy Végh András töretlenül aktív: most lezárt egy évtizedet, hogy megkezdhesen egy következő másikat. Ilyen értelmet, persze egyéb irányút is közvetít a keresetlenül egyszerű kiállításcím: *Végh András 80*. Éppen csak egy határt lépett át, amelynek tiszteletreméltó jellegét nem kívánja túlhangsúlyozni.

A két kiállítótér közül a nagyobbik kivételesen, szerencsésen találkozott az ott megjelenő alkotásokkal. Ugyanis Végh András számos alkotása éppen rendhagyó mérete miatt eleve csak egy hasonló belmagasságú térben látható jól, ilyenekben pedig nem bővelkedünk. Meglepő, de e tekintélyes kiterjedésű művek némelyike műtermében született meg, folyamatosan ki vagy éppen felhajtogatva a már elkészült és a még ecsetvonásokat igénylő felületet, más munkák nagyobb térben, művésztelepeken, a szabadban születtek meg.

Végh András alkotásai azt a játékteret nyitják meg, amelyet mások kissé aggályosan figuratív vagy nonfiguratív lehetőségként élnek meg. A távolabbról absztrakciórengetegnek tűnő felületek csak közelebről szemlélve tárják fel, hogy figuratív jegyekkel, ismert és bizonytalanul felismerhető jelekkel, formákkal, figurákkal telítettek. Néha az alapfelülről szivárognak elő, máskor mint rátétek jelennek meg, mint tengerben a szigetszoptok. Minden kis sziget önérvényű, egymagában is izgalmat keltő, mégis abban a nagyobb tengerben nyer végleges szerepet és jelentőséget, amelyben kénytelen vagy miért ne: másokkal osztozik.

Képeinek zsúfoltsága abból fakadhat, hogy egyszerre sokféle, többforrású élmény és látomás tolul, halmozódik fel egyszerre. Így néha tervezetlennek és kontrollálatlannak tűnnek az ecsetmozgások: a kiszámítottság átadja helyét a szenvedélynek, lendületnek, a véletlennek. Egy keresetlenül elcsöppenő festékkfoltnak. Egyszerre és egyidejűleg, egymással kapcsolatot teremtő formában kétféle metódust követ művei létrehozása során. Kezdetben talán létezik valamiféle konkrétabb elképzelése arról, hogy mi szerepeljen az

adott felületen, de utóbb ez csaknem teljességgel felszámolódik, eltűnik a ráépített, „kollázsolt” képelemek, festékfoltok és egyéb letakarások nyomán. Előbb talán a képfelület kisebb egységeire, szigeteire felügyel, azokat hívja életre, majd ezek számbeli gyarapodását követően korrespondenciába állítja a létrejövő nagyobb egésszel. Így alkotásai mindig a rész-egész viszony alapján nyernek beteljesülést. Az egyes alkalmi alakformák, jellemzően emberi figurák, fejek, számok és betűk, amelyek egymáshoz ugyan igen hasonlatosnak tűnnek, mégis egyedi karaktert hordoznak – mint részletek rendelődnek egy nagyobb rendezőelv hatálya alá, amelyet a kompozíció egysége képvisel és határoz meg.

Gyakran az a benyomás kelhet életre, hogy Végh András nem is annyira festi alkotásait – alapvetően rajzos jellegű, az ecsettel néha nem is annyira fest, jobbára rajzol –, mint inkább hímez azokon a felületeken, amelyek jellegzetesen felülnézeti aspektusból mutatják a képi történéseket, állapotokat, miként teszik ezt az asztali terítők. Meglévő és újra megtalált, éppen felsejlő elemeket tologat, rendezget el. Mindezt játékos kedvvel, csaknem a gyermekrajzok önfeledtségével teszi, aminek nyomán apró, multiplikált, de mindig egyedített elemekből felépülő jelsorok, gesztusok rendeződnek egymás mellé, mégpedig oly módon, hogy kitöltik a rendelkezésre álló felületet, amelyet góc- vagy csomópontok tagolnak, lazítanak fel.

Végh András nem tesz egyebet, miközben rajzol és fest, mint párbeszédet folytat korával a maga nyelvén: festékekkel, ecsettel, formákkal, színekkel. Mindig azzal, amelyik éppen jelen van, amelyik körül veszi, életét szegélyezi. E személyes dialógus meglehetősen kötetlen és szenvedélyes és folyamatos, s csak időnként, a kompozíció mérlegelése során megszakított improvizáció: érzelmi és tudatalatti kiáradás. Mert „örömet leli a kiszámíthatatlanban, az előre nem láthatóban, hogy minden érintés múlt és jövő nélküli, minden pillanat a pillanat pecsétje.” S közben játszik: színekkel és formákkal, színekbe és formákba, folthátterekbe öltöztetett szavakkal és betűkkel, történésekkel.

Munkái gyakran a tobzódás képzetét keltik, ám egy magasabb ívű szempont jegyében: művészi szabadságát a megfelelő ponton önfegyellemmel gyakorolja. Jó érzékkel vet gátat a képi áradásnak, hogy kompozícióba fogja-tartsa dúsan előbukó képélményeit.

E munkák kétségtelen hitelét éppen az biztosítja, garantálja, hogy nem kívánnak sem múltat, sem jövőt megoldani, nem is akarnak mások lenni, mint amik. A jelenben, a jelennek léteznek, mint festői nyomhagyások, mint élmények, érzelmi benyomások izületei, végtagjai.

Balázs Sándor